

ÁLYKTUN UMHVERFIS- OG SAMGÖNGUNEFNDAR

Umhverfismál almennt

Íslendingar eiga mikið undir umhverfinu og sjálfbærri nýtingu náttúruauðlinda. Sjálfbær þróun mætir kröfum nútímans án þess að skerða möguleika komandi kynslóða. Hún byggist á þremur meginstoðum; vistfræðilegri, félagslegri og efnahagslegri, sem eru óaðskiljanlegar og háðar hver annarri.

Stjórnvöld verða að móta almenna stefnu og gera átak í umhverfismálum og virkja ábyrgð einstaklingsins. Við mat á umhverfisáhrifum verður að taka tillit til þarfa mannsins en þó alltaf á forsendum sjálfbærrar þróunar.

Taka ber alvarlega þá náttúruvá sem stafar af loftslagsbreytingum af mannavöldum. Íslendingar eiga að sýna frumkvæði og framfylgja alþjóðlegum sáttmálum og aðgerðum sem hafa verið ákveðnar á sviði loftslags- og umhverfismála. Á síðustu árum hafa neikvæð áhrif loftslagsbreytinga komið fram í súrnun hafsins umhverfis Ísland. Með súrnun hafsins, hækkandi yfirborði sjávar og hækkandi hitastigi sjávar verða vistkerfi og lífsviðurværi allra þeirra sem hafa afkomu sína af sjávarútvegi á Íslandi fyrir alvarlegum og óafturkræfum áhrifum. Brýnt er að bregðast rétt við þessari umhverfisógn og með viðeigandi aðgerðum. Auka þarf rannsóknir varðandi loftgæði og draga úr svifryksmengun.

Draga skal úr nettólosun gróðurhúsalofttegunda með samdrætti í bruna og með því að binda kolefni með skógrækt og eflingu landgræðslu. Stórauka skal nýskógrækt.

Nýting náttúruauðlinda

Reynslan hefur sýnt að skynsamleg og hagkvæm nýting náttúruauðlinda Íslands er að jafnaði best tryggð með því að nýtingar- og afnotaréttur sé í höndum einkaaðila. Setja þarf stefnu um nýtingu vindorku svo nýta megi þá náttúruauðlind til raforkuframleiðslu. Nýting þarf að vera innan sjálfbærra þolmarka. Upplifun ferðamanna af villtri og óspilltri náttúru er mikilvæg auðlind í ferðaþjónustu, stærsta gjaldeyrisskapandi atvinnuvegi þjóðarinnar. Þetta ber að hafa í huga við heildarskipulag ferðaþjónustu og annarra atvinnuvega.

Ráðstöfun nýtingarréttinda á auðlindum í opinberri eigu skal vera gagnsæ með almannahag að leiðarljósi. Virða ber eignar- og nýtingarrétt einstaklinga á lögvernduðum auðlindum og ekki grípa til þjóðnýtingar eða skerðingar á réttindum einstaklinga.

Rammaáætlun

Rammaáætlun um nýtingu vatnsafls og jarðvarma er matsferli á virkjunarkostum og náttúrugæðum sem leitar málamiðlunar milli verndar, orkuframleiðslu og annarrar nýtingar náttúrugæða. Í ljósi samkeppnis- og jafnræðissjónarmiða er mikilvægt að mat á

virkjunarkostum sé gagnsætt og taki mið af sjálfbærni með tilliti til umgengni og langtímaarðsemi af auðlindinni.

Fylgja skal í einu og öllu því ferli sem kveðið er á um í lögum um verndar- og orkunýtingaráætlun.

Náttúruvernd

Einkaframtakið reynist vel í náttúruvernd og það þarf að nýta frekar. Huga þarf vel að náttúruperlum landsins og heimila gjaldtöku til að vernda og stýra aðgangi ferðamanna að viðkvæmum svæðum og fjármagna viðhald og uppbyggingu. Mikilvægt er að þær tekjur sem falla til við gjaldtökuna verði eftir í héraði.

Leitast skal við að nýframkvæmdir og mannvirki falli sem best að umhverfi sínu. Eitt mikilvægasta verkefni Íslendinga á sviði náttúruverndar er að vinna að uppgræðslu og jarðvegsbindingu. Til þess þarf uppgræðslu örfoka lands, nýrækt skóga og beitarstjórnun. Hvetja skal hið opinbera til þess að ganga fram með góðu fordæmi með því að kolefnisjafna eldsneytisnotkun ríkisins. Mikilvægt er að endurskoðun laga um skógrækt og landgræðslu fái sem fyrst afgreiðslu á Alþingi. Nokkur umræða hefur verið um uppbyggingu þjóðgarða á miðhálandi Íslands. Ákvörðun um hana þarf að vera í sátt við aðliggjandi sveitarfélög. Nauðsynlegt að búið sé að finna leið til þess að tryggja nægan raforkuflutning um allt land.

Sorp- og fráveitumál

Umhverfisvitund landsmanna hefur aukist stórlega síðustu ár en áfram þarf með fræðslu og markvissum aðgerðum að draga enn frekar úr losun úrgangs. Hvetja skal til nýsköpunar og notkunar á helstu tækninýjungum þegar kemur að endurvinnslu og flokkun sorps með það að markmiði að draga úr losun gróðurhúsalofttegunda. Mikil ógn stafar af plastmengun á landi sem og í sjó og ber að ráðast í markvissar aðgerðir til þess að draga úr þeirri mengun. Opinberar stofnanir eiga að sýna gott fordæmi með því að draga markvisst úr plastnotkun.

Beita þarf skattalegum hvötum til þess að sveitarfélög landsins komi upp ásættanlegum fráveitukerfum meðal annars með því að taka upp að nýju endurgreiðslu virðisaukaskatts vegna framkvæmda.

Málefni sveitarstjórnarstigsins

Mikilvægt er að stækka og efla sveitarfélög og efla íbúalýðræði. Stefna skal að flutningi verkefna frá ríki til sveitarfélaga enda fylgi nægjanlegt fjármagn með verkefnunum. Forsenda þess að fleiri verkefni flytjist frá ríki til sveitarfélaga er að sveitarfélögin séu hagkvæmar rekstrareiningar sem staðið geti undir lögbundnu hlutverki sínu. Ennfremur þarf að huga sérstaklega að rekstrarumhverfi sveitarfélaga þar sem ör fjölgun íbúa, langt umfram landsmeðaltal, kallar á gríðarlegar fjárfestingar innviða á skömmum tíma.

Öll mannvirki eiga að lúta fasteignamati. Undanþágur frá álagningu fasteignaskatts skulu vera á valdi sveitarfélaga. Endurskoða skal skyldu sveitarfélaga til þess að láta í té endurgjaldslaust lóðir. Þess í stað verði það á valdi sveitarfélaga hverju sinni að ákveða afslátt af byggingargjöldum. Greiða skal gatnagerðargjöld/byggingaleyfisgjöld af opinberum byggingum.

Lögð er áhersla á efnahagslegan styrk og fjárhagslegt sjálfstæði sveitarfélaga. Tryggja þarf sveitarfélögunum tekjustofna í samræmi við þau verkefni sem þeim eru falin. Breikka þarf og styrkja tekjustofna sveitarfélaga og veita þeim hlutdeild í skatttekjum ríkisins án þess að heildarskattbyrði einstaklinga og fyrirtækja sé aukin.

Sveitarfélög útvisti verkefnum og nýti krafta einkaaðila þegar það á við, svo sem í leikskólum, grunnskólum og velferðarþjónustu. Auka skal sjálfstæði sveitarfélaga þegar kemur að því að ákveða fjölda fulltrúa í sveitastjórnnum.

Skipulagsmál

Skipulagsskyldan er hjá sveitarfélögum og mikilvægt er að þau taki í hvívetna tillit til almannahagsmuna í ákvörðunum sínum. Auka skal samstarf sveitarfélaga í skipulagsmálum á samliggjandi byggðasvæðum. Það er skylda allra sveitarfélaga landsins að tryggja fjölbreytt lóðaframboð og búsetuvalkosti. Sveitarfélög ættu að líta á þær aðgerðir sem þjónustu frekar en tekjulind.

Skipulag haf- og strandsvæða á að vera á hendi sveitarfélaga. Skipulag er leið til að stýra uppbyggingu og þróun byggðar. Mikilvægt er að auka þekkingu og efla rannsóknir á skipulagsmálum á Íslandi. Landsskipulagsstefna verði unnin í góðri sátt við sveitarfélög og samtök þeirra. Þau tækifæri sem felast í gerð hennar verði nýtt til þess að bæta verklag við gerð skipulagsáætlana. Áhersla verði lögð á jákvætt umhverfisfótspor byggingarefna, umhverfisvænt og endurnýtt efnisval, sjálfbærni og vistvænni hönnun í ferli skipulaga. Þá verði einnig lögð áhersla á lífsferilsgreiningu stærri framkvæmda.

Mikilvægt er að endurskoðun laga og reglna haldi áfram með það að markmiði að draga úr byggingarkostnaði. Sérstaklega þarf að huga að þörfum ungs fólks í skipulagi þannig að hvatar séu til bygginga á smærri íbúðum sem henta til fyrstu íbúðarkaupna.

Byggðamál

Frelsi til vals um búsetu er mikilvægt. Sjálfstæðisflokkurinn leggur áherslu á að með öflugri grunnþjónustu verði byggð um allt land best tryggð. Tækifæri landsbyggðanna til aukinna lífsgæða íbúa verða best tryggð með tryggu og nægu rafmagni, fjölbreyttri menntun, góðum samgöngum og öflugum fjarskiptum. Einnig er brýnt að forsendur skapist fyrir fjölbreyttu námsframboði, jafnt með staðbundnu námi og fjarnámi.

Mótuð verði heildstæð og framsækin byggðastefna til lengri tíma með áherslu á jöfn tækifæri til atvinnu og búsetu. Grunnur að auknum lífsgæðum er lagður með því að nýta gæði landsins sem best. Einstaklingsfrelsi og skapandi hugsun í atvinnumálum fjölgar

atvinnutækifærum. Uppbygging og stuðningur við nýsköpun treystir búsetuskilyrði í landinu. Efla skal starf landshlutasamtaka um land allt.

Gæta skal hagsmuna sveitarfélaga við mótun löggjafar um gjaldtöku af ferðamönnum og þegar teknar eru ákvarðanir um uppbyggingu innviða til að mæta auknum ferðamannastraumi til landsins.

Samgöngumál almennt

Greiðar og öruggar samgöngur eru mikilvæg undirstaða atvinnulífs, ferðaþjónustu, einstaklingsfrelsis og samkeppnishæfni byggðarlaga landsins. Fjárfestingar í innviðum samfélagsins eru almennt arðsamar, enda þjóna þær almenningi og styrkja bæði atvinnulíf og búsetu. Í því skyni ber að efla almenningssamgöngur jafnt í þéttbýli sem og í hinum dreifðari byggðum. Skoða þarf sérstaklega fjármögnun samgöngumannvirkja og aðrar leiðir en bein framlög af fjárlögum. Með því að flýta ákveðnum samgönguframkvæmdum skapast betra umferðarflæði, umferðaröryggi eykst og mengun frá umferð minnkar. Í áætlanagerð vegaframkvæmda skal stytting vegalengda og umferðaröryggi haft í fyrirrúmi, vegna þess að alvarlegum umferðarslysum á Íslandi hefur fjölgað verulega undanfarin ár. Áður en ráðist er í umfangsmiklar og kostnaðarsamar aðgerðir skal gera óháð umferðarlíkan þar sem allir samgöngumátar eru metnir samtímis.

Nýta ber vistvæna orkugjafa enn frekar við samgöngur þar sem það er hagkvæmt. Vel verði fylgst með tækniframförum og þróun á sviði samgangna og þær lausnir nýttar sem helst henta við íslenskar aðstæður. Mikilvægt er að afdráttarlaus stefna sé til staðar um hvernig standa eigi að ívilnunum vegna vistvænna ökutækja og nauðsynlegt að þær ívilnanir séu hugsaðar til mun lengri tíma en nú er gert. Tryggja þarf starfsgrundvöll deilihagkerfa í samgöngumálum. Vinna skal að einföldun skattlagningar í samgöngum.

Samgöngur á landi

Vegakerfið hefur verulega látið á sjá undanfarin ár vegna skorts á viðhaldi. Skýr forgangsröðun, aukin burðargeta, stytting vegalengda og umferðaröryggi skal haft að leiðarljósi í framkvæmdum. Bæta þarf þjóðvegi í þéttbýli í góðu samstarfi ríkis og sveitafélaga með það að markmiði að umferðaröryggi aukist. Líta þarf til alþjóðlegra staðla og tækniþróunar um þessa þætti og auka þátttöku einkaaðila án ábyrgðar hins opinbera, en þó í góðri sátt við íbúa. Sjálfbærar, skynsamlegar samgöngur fyrir alla, óháð samgöngumáta, er það sem leggja skal til grundvallar. Fyrirbyggjandi framkvæmdir þar sem slysatíðni er há verði settar í forgang með það að markmiði að koma í veg fyrir banaslys og alvarleg slys. Lagningu bundins slitlags á öllum stofnleiðum verði lokið innan fjögurra ára og áfram unnið markvisst að fækkun einbreiðra brúa. Uppfæra þarf eldri vegstaðla og þá sem í gildi eru svo þeir samræmist nýjum vegaframkvæmdum og að umferðaröryggi sé ávallt haft að leiðarljósi.

Uppbyggingu hjólreiða-, göngu- og reiðstíga í og við þéttbýli þarf að vinna heildstætt og tryggja samvinnu milli sveitarfélaga. Efla þarf almenningssamgöngur og gera

Þjónustuvænni svo að þær verði raunhæfur valkostur fyrir fleiri. Skoðaðir verði möguleikar á samgöngumiðstöð við Kringluna. Brýnt er að endurskoða samning ríkis og sveitarfélaga á höfuðborgarsvæðinu um frestun vegaframkvæmda. Umferðarfræðsla í grunn- og framhaldsskólum verði aukin til muna og ökukennsla byggð upp á sama hátt og í nágrannalöndum, sér í lagi hvað varðar aðstöðu og aðferðir við verklega kennslu. Bæta þarf aðgengi að áhugaverðum svæðum t.d. með fjölgun áningarstaða með það að markmiði að auka öryggi ferðamanna. Á undanförunum misserum hefur alvarlegum slysum ferðamanna fjölgað verulega.

Samgöngur á sjó

Ferjuleiðir verði skilgreindar sem virkur hluti af þjóðvegakerfinu og sem liður í eflingu ferðaþjónustunnar. Í dag eru fjölmörg samfélög háð samgöngum á sjó að verulegu leyti. Á það til að mynda við Vestmannaeyjar, Vestfirði, Hrísey, Grímsey og Flatey. Tryggja þarf að í landinu sé heppileg ferja sem hægt verði að nýta til afleysinga í þessar siglingar þegar þörf er á.

Stærð og fjöldi farþegaskipa við Ísland hefur aukist verulega. Vegna verulegrar fjölgunar stærri skipa er brýnt að tryggja betri þjörgunar- og dráttargetu við landið. Skoða ber hagkvæmni þess að rafvæða skipahafnir umhverfis landið.

Með áframhaldandi áhrifum hnattrænnar hlýnunar er mikilvægt að Íslandi styrki stöðu sína og tryggi hagsmuni Íslands á norðurslóðum með tilliti til loftslagsbreytinga, umhverfis- og auðlindamála, siglinga og samfélagsþróunar.

Samgöngur í lofti

Hátt verðlag á innanlandsflugi er farið að bitna á lífsgæðum þeirra sem búa úti á landi. Íbúar landsins verða að geta sótt sér nauðsynlega þjónustu á höfuðborgarsvæðinu með greiðum samgöngum þ.m.t. innanlandsflugi. Nauðsynlegt er að koma til móts við hátt verðlag á innanlandsflugi með því að innleiða „skosku leiðina“ sem veitir íbúum með lögheimili á ákveðnum landsvæðum rétt til afsláttar á flugfargjöldum. Með því verður innanlandsflug raunhæfur valkostur fyrir landsmenn og jafnar búsetuskilyrði.

Keflavíkurflugvöllur gegnir lykilhlutverki í örri þróun ferðaþjónustunnar. Tryggja þarf að stærð, gæði og afkastageta hans og flugstöðvarinnar verði ætíð í samræmi við þarfir ferðaþjónustunnar. Ríkið bjóði út heildarrekstur Flugstöðvar Leifs Eiríkssonar. Horfa skal til uppbyggingar á fleiri alþjóðaflugvöllum umhverfis landið bæði með tilliti til minni og stærri flugvéla.

Reykjavíkurflugvöllur gegnir mikilvægu öryggishlutverki fyrir allt landið og er því brýnt að hann verði óskertur í Vatnsmýri uns annar jafn góður eða betri kostur er tilbúinn til notkunar. Reykjavíkurflugvöllur í Vatnsmýri er þýðingarmikil miðstöð íslensks áætlunarflugs, áfangastaður til eina hátækisjúkrahúss landsins, miðstöð flugkennslu og jafnframt mjög mikilvægur varaflugvöllur millilandaflugsins. Hraða þarf byggingu nýrrar samgöngumiðstöðvar og flugstöðvar í Vatnsmýri.

Öflugt innanlandsflug er mikilvægt hagsmunamál fyrir alla þjóðina. Leggja þarf áherslu á brýnt viðhald flugvalla og flugöryggisstöðva í samræmi við alþjóðastaðla. Halda þarf áfram uppbyggingu flugvalla í Reykjavík, á Akureyri og Egilsstöðum til eflingar millilandaflugs. Flugvellirnir á Egilsstöðum og Akureyri gegna þýðingamiklu hlutverki sem varaflugvellir líkt og Reykjavíkflugvöllur. Með sívaxandi umsvifum á Keflavíkflugvelli þarf að huga betur að getu þeirra til að sinna því hlutverki þar sem einungis er pláss fyrir fjórar farþegaþotur á hvorum velli. Það er því orðið mjög aðkallandi að stækka hlöðin á þessum völlum til að fyrirbyggja að háskalegt ástand geti skapast ef Keflavíkflugvöllur skyndilega lokast. Þjóðhagslega mikilvægt er að styrkja alla millilandaflugvelli landsins þannig að umferð ferðamanna dreifist jafnar um landið allt og nýti innviði þess betur. Slíkt stuðlar að sjálfbærri atvinnuuppbyggingu.

Gæta þarf hófs í opinberri gjaldtöku og íþyngjandi ákvæðum reglugerða, bæði hvað varðar flugrekstur í atvinnuskyni og í grasrót flugsins.

Fjarskipti

Mikil tækifæri felast í uppbyggingu fjarskiptainnviða, en raunverulegt frelsi til búsetu felst í því að landsmenn allir hafi aðgang að netinu. Einn helsti vaxtarsproti heimila og atvinnulífs er markviss og aukin notkun netsins. Netið leikur lykilhlutverk í framförum í byggðamálum, verslun og færslu opinberrar þjónustu nær borgurum. Nauðsynlegt er að öflugar háhraðatengingar standi öllum íbúum landsins til boða óháð búsetu enda grundvöllur þess að efla byggðir, atvinnusköpun og nýtingu allra náttúruauðlinda landsins.

Aukin samkeppni á leigubifreiðamarkaði

Tímabært er að samkeppnishömlur á leigubifreiðamarkaði verði afnumdar þannig að aukinn sveigjanleiki verði í þjónustuframboði, verðmyndun og nýsköpun. Samtímis þarf að gæta að því að kröfur um gæði og öryggi þjónustunnar verði áfram fyrir hendi án þess þó að þær séu umfram brýna nauðsyn.